

Nieuws uit

D'n Nieuwe Hof

- **Kom eens werken in een van onze tuinen**
- **Cor de Jong stopt na 40 jaar met Aalsterheide wandeling**
- **Nacht van de vleermuis**
- **Uit de oude doos**

Twee nieuwe bestuursleden

- **Futen luiden het voorjaar in**

ZOMER 2023

IVN instituut voor natuureducatie en duurzaamheid is een organisatie van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een duurzame samenleving.

Lidmaatschap

Vriend van IVN: € 15,00

Landelijk lidmaatschap: € 24,00 per jaar.

Landelijk gezinslidmaatschap €16.60 . Met het landelijk lidmaatschap steun je je eigen vereniging en het landelijk IVN. Vrienden ontvangen 4x per jaar d'n Nieuwe Hof.

Leden ontvangen daarnaast het landelijk IVN-blad: Mens en Natuur.

Lidmaatschap jeugdleden: € 15,00 per jaar. Lidmaatschap "oudere" jeugdleden: € 20,00 per jaar.

U kunt het bedrag van het lidmaatschap overmaken op: **IBAN:NL54RABO0127734988**
t.n.v. Penningmeester IVN VALKENSWAARD-WAALRE

Opzeggen van uw lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar .

Schriftelijk bij Jan van Heeswijk, e-mail: javanheeswijk@gmail.com

De website van onze afdeling is: <http://ivn.nl/afdeling/valkenswaard-waalre>

Natuureducatie Centrum D'n Nieuwe Hof,

Adres: Bosstraat 25, 5553 CK VALKENSWAARD, telefoon 0402018395

Email: ivn.valkenswaard-waalre@live.nl

BESTUUR

Voorzitter	Jan Schutjes tel: 0623269205	Valkenswaard
1e Secretaris	Yolanda Werson Email: ivn.valkenswaard-waalre@live.nl	Valkenswaard
2e Secretaris	Dylan Brand	Valkenswaard
Penningmeester	Emile Weijters	Valkenswaard
Ledenadministratie	Jan van Heeswijk	Valkenswaard
Leden	Jan Das	Riethoven
	Anneke Droog	Valkenswaard
	Ad Baken	Valkenswaard
	Gerrit Klitsie	Valkenswaard

Foto: Uit de gescande dia verzameling van het IVN ("oude doos")

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	pag. 3
Activiteitenoverzicht zomer	pag. 4
Voorwoord	pag. 5
Wist u dat....	pag. 6
Even voorstellen: 1ste en 2de secretaris	pag. 7
Gezocht: coördinator IVN scholenwerkgroep	pag. 8
Nacht van de vleermuis	pag. 9
Nieuws IVN-groep Riethoven	pag. 10
Kindermiddagen in de Vlindertuin Waalre	pag. 11
Uit de oude doos	pag. 12
100 Jubileumbomen in Waalre	pag. 14
Meeriswandeling	pag. 15
Futen luiden het voorjaar in.	pag. 16
Werkochtenden in een van onze tuinen	pag. 17
Cor de Jong stopt na 40 jaar als gids van de Aalsterheidewandeling	pag. 18
Dommeldal en Loon	pag. 19
Was er vroeger zovéél vlasteelt in Valkenswaard?	pag. 20
Tongelreepdal	pag. 21
Onthulling ontmoetingsplek Waalre	pag. 22

Activiteitenoverzicht Zomer 2023

Tuinwerkgroep

Elke woensdagochtend is de Tuinwerkgroep actief, **die er overigens graag wat helpende handen bij wil hebben!**

Scholenproject:

Het scholenproject "Zaden op reis" is op 15 febr. jl. geopend.

Vlindertuin Waalre:

Het hele jaar door wordt er (bij goed weer) door vrijwilligers onderhoud gepleegd op dinsdagmorgen van 10-12 uur. De vlindertuin ligt in het bos bij de Blokvenlaan in Waalre-dorp. Tegenover huisnr. 43 ongeveer 150 meter het bospad volgen. Auto's s.v.p. parkeren aan de Blokvenlaan, fietsen kunnen bij de tuinpoort gestald worden. Gedurende de zomer zijn er verschillende keren **Kindermiddagen in de Vlindertuin**. Zie verderop in dit blad.

Vlindert- en insectentuin Riethoven:

De Vlindertuin Riethoven is alle dagen toegankelijk. De leden van de werkgroep zijn elke zaterdagmorgen aanwezig voor informatie en onderhoud van 11.00 tot 12.30 uur.

Wandelingen voor groepen kunnen worden aangevraagd bij een van de leden van de werkgroep op zaterdagmorgen in de Vlindertuin.

Publiekswandelingen

Zondag 18 juni Wandeling Dommelen-Zuid *Thema: "Op zoek naar de voorjaarsbloeiers"*

Vertrek: Informatiebord bij het kruispunt van fietspad 't Broek met zandpad, Dommelen

Start: 10.00 – 12.00 uur

Vrijdag 7 juli Nachtzwaluwwandeling op de Grote Heide: *"Op zoek naar de Nachtzwaluw"*

Vertrek: Parkeerplaats Valkenswaardseweg (afslag Leenderbos), Leende

Start: 21.30; duur max. 3 uur

Zondag 20 aug Wandeling in de Malpie *Thema: "Op zoek naar de Klokjesgentiaan en de Zonnedaauw"*

Vertrek: Parkeerplaats Malpie voorbij de Venbergse Molen, Valkenswaard (het zandpad volgen na de Molenstraat) *Start:* 14.00 – 16.00 uur

Zondag 8 okt Paddenstoelenwandeling in het Leenderbos *speciaal voor de jeugd*.

Vertrek: Parkeerplaats Valkenswaardseweg (afslag Leenderbos), Leende *Start:* 11.00 – 13.00

Zondag 8 okt Paddenstoelenwandeling in het Leenderbos *speciaal voor de jeugd*

Vertrek: Parkeerplaats Valkenswaardseweg (afslag Leenderbos), Leende *Start:* 14.00 – 16.00 uur

Zondag 8 okt Paddenstoelenwandeling in het Leenderbos

Vertrek: Parkeerplaats Valkenswaardseweg (afslag Leenderbos), Leende *Start:* 14.00 – 16.00 uur

Zondag 22 okt Meertjesvenwandeling *Thema: "Herfst"*

Vertrek: Einde Vlasrootlaan/Gildebosweg (op de zessprong), Waalre *Start:* 14.00 – 16.00

Paaltjeswandelingen

In de gemeente Waalre heeft het IVN enkele wandelingen uitgezet die zijn aangegeven door paaltjes met een gekleurde kop. Drie wandelingen worden aangeduid met blauwe koppen, één met witte kop. Bij het startpunt van elke wandeling zijn gratis folders verkrijgbaar, met daarop de route en tal van bezienswaardigheden onderweg. De folders zijn ook af te halen in het Huis van Waalre.

Jeugd IVN

De groep van 8 tot 11 jaar komt elke maand een keer bij elkaar op woensdagmiddag.

Op zondagmorgen is de **maandelijke bijeenkomst voor 11 jaar en ouder**. Verder zijn er extra speciale activiteiten zoals de Natuurwerkdag, Kerstbijeenkomst, Binnendag en natuurlijk een super Natuurkamp aan het eind van het seizoen. In allebei de groepen zijn nog plaatsen vrij. Informatie: h.baken@chello.nl

Natuurwerkgroepen Valkenswaard en Waalre:

Wilt u deelnemen aan de activiteiten op de zaterdagochtenden neem dan contact op met:

Ben Putman voor Waalre (040-2215000) of

Wim en Hanita van Amelvoort voor Valkenswaard (040-2042979)

Voorwoord

Valkenswaard, 2 juni 2023

Beste IVN-ers,

In alle vroegte zingt de merel iedereen wakker. De eerste gierzwaluwen zwenken en zwieren door het ochtendrood. Een ochtend zonder vogels kun je je niet voorstellen in onze mooie dorpen. Geen wonder dat er zoveel mensen van genieten. De bewoners, maar ook de mensen die in de stedelijke omgeving werken of er ontspanning zoeken.

De bebouwde omgeving wordt steeds belangrijker als ontmoetingsplek tussen mensen en vogels. Ga maar na, liefst 70 procent van de Nederlandse bevolking woont in een kern met meer dan tienduizend inwoners. En nog geen vijf procent woont buiten de bebouwde kom. Zestien procent van ons grondoppervlak is stedelijk gebied en het percentage groeit nog steeds. Niet alleen de bevolking groeit, ook het landgebruik per inwoner neemt toe. Ook mondiaal gezien schrijdt de verstedelijking voort. Sinds het begin van deze eeuw woont meer dan de helft van de wereldbevolking in een stad.

Net zoals mensen aan steden zijn verbonden, is ook een aantal vogelsoorten afhankelijk van de stedelijke omgeving. Zelfs zó zeer dat we kunnen spreken van de stad als biotoop. Dat geldt niet alleen voor soorten die iedereen wel kent zoals de huismus, gierzwaluw en de merel. Ook minder bekende soorten als slechtvalk, kneu en kuifleeuwerik vinden in de stedelijke omgeving onderdak.

Die aanwezigheid van vogels wordt hoog gewaardeerd, zo blijkt uit onderzoek onder bewoners. Het positieve is dat ze bijdragen aan de leefbaarheid. Mensen genieten vooral van de vogels rond hun huis en zijn in grote mate bereid daarvoor iets te doen. Die bereidwilligheid is bemoeiigend, en in zekere zin zelfs noodzakelijk. Het gaat immers lang niet alle stadsvogels voor de wind. Zo is de huismus op de rode lijst beland en moeten hele woonwijken deze trouwe huisvriend missen. Ook met de gierzwaluw gaat het niet overal naar wens.

Naast bewoners spelen ook partijen een belangrijke rol bij het wel en wee van stadsvogels. Het stadsbestuur en de gemeentelijke dienst bijvoorbeeld, maar ook stedenbouwers, architecten, hoveniers, woningcorporaties en vele anderen. De eerste stappen zijn gezet en er is intensief contact met partijen. Maatregelen moeten er worden genomen die ooit niet leuk zijn voor de mens, maar samen kunnen we ervoor zorgen dat ook onze kinderen en kleinkinderen kunnen blijven genieten van de prachtige stadsvogels en de leefbaarheid.

Jan Schutjes,
Voorzitter

Wist u dat?.....

- er tijdens de actie Waalre100 bomen gratis 100 jubileumbomen aan tuinbezitters in Waalre beschikbaar zijn gesteld
- in april de uitgestelde boomfeestdag in Valkenswaard toch succesvol door is gegaan
- kleine bezoekers in D'n Nieuwe Hof vaak vragen of wij de opgezette dieren in onze vitrines zelf hebben geschoten
- deze opgezette dieren vaak verkeersslachtoffers zijn geweest
- dat onze vogelwerkgroep met Frank van Daal weer een lid sterker is
- de IVN jeugd een zeer geslaagde tocht naar de ENCI-groeve in Maastricht heeft gemaakt
- onze Tuinwerkgroep er 2 enthousiaste vrijwilligers bij heeft

Even voorstellen

Mijn naam is Yolanda Werson en ik ben met ingang van de Algemene Leden Vergadering van 12 april 2023 de nieuwe 1e secretaris.

Heel veel mensen kennen me nog niet omdat ik pas vanaf september 2021 betrokken ben geraakt bij het werk van het IVN Valkenswaard/Waalre in de Zoogdierenwerkgroep.

Wat me positief heeft verrast is het enthousiasme en de inzet van heel veel vrijwilligers in de diverse werkgroepen.

Ik had me niet gerealiseerd dat het IVN Valkenswaard/Waalre zo veel kennis in huis heeft en deze kennis ook inzet voor de natuur en bewoners van "onze" gemeentes.

Ik ben getrouwd, heb 3 kinderen en 5 kleinkinderen. Eind 2019 ben ik vervroegd gestopt met werken.

In het verleden heb ik gewerkt in de accountancy, peuterspeelzalen, kindertelefoon en de bibliotheek. Heel divers dus.

Mijn hobbies zijn reizen, fietsen, wandelen en lezen.

Waarschijnlijk gaat veel van mijn vrije tijd vanaf nu ook zitten in het IVN. Het lijkt me een mooie uitdaging.

Hallo allemaal, ik ben Dylan Brand. Op de afgelopen Algemene Leden Vergadering ben ik verkozen tot 2^e secretaris van IVN Valkenswaard-Waalre.

Sinds begin vorig jaar ben ik actief voor IVN Valkenswaard-Waalre. Via de Tuinwerkgroep leer ik steeds meer over onze vereniging en de mensen die er werken, zo help ik nu ook alweer een jaar mee op onze Redactie.

Ik ben 50 jaar, geboren in Amsterdam, maar opgegroeid en ook nu weer woonachtig in Valkenswaard.

Van mijn werk uit ben ik thuis in de juridisch administratieve wereld achter octrooien.

Ik vind het prettig om in mijn vrije tijd het hoofd leeg te maken met het bezig zijn in en voor de natuur, zoals bij het IVN. Verder ben ik graag creatief bezig in de vorm van tekenen en schilderen, hiervoor volg ik een vierjarige cursus bij het Centrum voor de Kunsten in Eindhoven.

Ik vind het erg prettig om al de enthousiaste vrijwilligers van het IVN gaandeweg te leren kennen en hoop ook mijn steentje bij te kunnen dragen in mijn functie als 2^e secretaris.

Wellicht tot ziens in de komende jaren bij het IVN Valkenswaard-Waalre.

Gezocht: hoofdcoördinator IVN Scholenwerkgroep Aalst-Waalre

Kom “bij” ons...

We zijn op zoek naar iemand die verbinding belangrijk vindt en die de leiding wil en kan nemen over ons mooie team van de IVN scholenwerkgroep van Aalst – Waalre.

IVN Scholenwerkgroep Aalst-Waalre bestaat uit een groep enthousiaste vrijwilligers. Elk schooljaar verzorgen we samen leuke projecten of zorgen we dat er educatief leen-materiaal op de scholen komt.

Om even in te “zoemen” dat we met hoge prioriteit naar jou op zoek zijn.

We zoeken iemand die:

1. *Leiding kan nemen* over een mooi team vrijwilligers van jong en oud.
2. *Aanspreekpunt* is voor de IVN Scholenwerkgroep (overzicht houden en delegeren, communiceren).
3. Goed is in *documenten bewaken, onderhouden, doorsturen/mailen en kaderen*.
4. *Schema's kan maken* (2x per jaar – 1x Meeuwven + 1x Loon + 1x activiteiten jaar rooster)
5. *Zorgt voor structuur en overzicht*.
6. *Wekelijks enkele uren inspanningstijd heeft*: gemiddeld 1 uur per week, afhankelijk van projecten. Maar bij goede aansturing kun je werk uit handen geven (dit is gemiddeld, soms weken geen acties nodig).
7. *Het liefst direct kan instromen*, voordat nieuwe schoolseizoen weer start.

Je hebt tot je beschikking:

- Persoonlijke ondersteuning van iemand die dit gat nu even tijdelijk opgevuld heeft en overdracht of samenwerking/taakverdeling geen probleem vindt.
- Notulist voor de vergaderingen (3 x keer per jaar).
- Ervaringen van trouwe leden , frisse input van jonge nieuwe leden, mooi team.
- Documenten die sinds kort volledig zijn aangepast en allemaal up to date zijn.

Bent jij al een beetje nieuwsgierig naar deze functie of ken je iemand anders die geschikt is, aarzel dan niet en neem meteen contact met ons op, dan volgt de rest vanzelf. Gewoon doen! Samen zorgen we voor een gezonde toekomst voor de IVN Scholenwerkgroep en dus voor de basisschoolkinderen.

Neem contact met ons op:
IVN Valkenswaard-Waalre
Bosstraat 25

Nacht van de vleermuis

Vrijdag 25, zaterdag 26 en zondag 27 augustus 2023

In het laatste weekend van augustus (dat **volledig** in augustus valt) wordt jaarlijks de *Nacht van de Vleermuis* georganiseerd. In vele landen in Europa wordt dit weekend aandacht besteed aan vleermuizen. Internationaal gezien is het in 2023 de 27ste keer dat de *Bat Night* plaatsvindt, als initiatief van Eurobats. Ook in Nederland zijn er vleermuisactiviteiten voor jong en oud verspreid over het land.

De Nacht van de Vleermuis 2023 is in het weekend van vrijdag 25, zaterdag 26 en zondag 27 augustus 2023!

**IVN Valkenswaard-Waalre organiseert op zaterdag 26 Augustus de nacht van de vleermuis.
Voor meer informatie kijk op onze website.**

Een vleermuisexcursie is een mooie kans voor jong en oud om meer te weten te komen over vleermuizen en ze zelfs te horen en te zien!

Nieuws van TVN groep Riethoven

Op 18 april reden Jan Verreijt en Jan en Nellie Das naar het Natuurleerpad "De Beemd", met in de auto een jerrycan met water, twee emmers potgrond, een schop, een zaag, een snoeischaar en struikjes.

Het oude natuurleerpad "De Beemd" hersteld.

De struikjes en boompjes die bij de bestaande bordjes hoorden waren dood en moesten vervangen worden, vooral in het "Braumstruikse Binnenpad" (nog een overgebleven naam van de Fabeltjeskrant.) De eerste stop was bij de Vuilboom.

Bij het bordje 'Vuilboom' stonden alleen maar struikjes Amerikaanse vogelkers. Nadat er weer voldoende ruimte was gemaakt kon een meegebrachte Vuilboom geplant worden. Toen we twee weken later gingen kijken, zagen we dat het kleine Vuilboompje als veeg-boom was gebruikt door een ree.

De tweede stop was bij het bordje 'Brem'. Bij dit bordje groeide van alles behalve Brem. Zorgvuldig hebben we 3 kleine bremstruikjes geplant met potgrond en veel water.

De derde stop was bij de Wilde Kers. De grote oude boom was doodgegaan en nu staat er bij het bordje een klein fris Kersenboompje te groeien.

De vierde stop was bij de wilg. Bij het bordje 'De Wilg' groeiden eikenboompjes en veel braamstruiken. Nadat we de plek goed ge-

schoond hadden, plantten we er een mooie Wilg die in de Vlindertuin was opgeschoten.

Aan het pad te zien wordt het veelvuldig gebruikt. Wij hopen dat de wandelaars weer veel plezier beleven aan dit wandelpad.

Boomfeestdag 15 maart 2023

Het thema van 2023 is (met) bomen werken.

Het voorjaar was te nat en daarom werd de geplande locatie de Schuffert vervangen door het

start van natuurleerpad 'de Beemd' aan de Stevertsebaan richting Steensel

'Crossbosje', bereikbaar via Berkenheg 20-22. Na de presentatie van 'Boomfeestdag', het maken van boomwensjes en het ondertekenen van de tijdscapsule in de klas gingen we te voet naar het fietscrossbos. Daar waren 500 ruime plantgaten geboord voor taxus en hulst met kluit (als groenblijver) en overige loofboomsoorten als haagbeuk, lijsterbes, kardinaalsmuts en krentenboompjes. Groep 8 is met enthousiasme aan de slag gegaan om alles in groepen in de ruimte tussen

de oude dennen te planten. De *herinneringsboom* is een taxus (venijnboom) en het herinneringsbordje werd onthuld door een van de kinderen met de wethouder.

Natuurlijk was er een pauze met 'koek en zopie'.

Daarna kreeg elke groep een centimeter, een boomhoogtemeter, wasco en papier om beuk, berk en eik 'op de kaart' te zetten.

Als afsluiting werd het spel 'Ren je Rot' gespeeld.

Het was een geslaagde Boomfeestdag met mooi weer.

IVN-groep Riethoven

Kindermiddagen in de Vlindertuin Waalre

In de maanden juli, augustus en september zijn er een kindermiddagen in IVN Vlindertuin Waalre. Peuters en basisschoolkinderen kunnen tussen **14.00 en 16.00** uur met (groot) ouders, oppas of een andere volwassene speuren in de tuin.

Er zijn drie speurtochten uitgezet:

- één voor peuters en kleuters,
- één voor kinderen van de middenbouw
- één voor kinderen van de bovenbouw.

We hopen op goed weer voor bijen, vlinders en andere vliegende insecten: warm, zonnig en niet te veel wind. Ook als het weer iets minder is, zijn er altijd wel beestjes te zien in de vlindertuin zoals mieren, kikkers, hommels of allerlei soorten kevers.

Meedoen is gratis, een kleine donatie voor de tuin is welkom. Vooraf aanmelden is niet nodig.

De Vlindertuin Waalre ligt in het bos bij de Blokvenlaan in Waalre-dorp. Tegenover huisnr. 43 ongeveer 150 meter het bospad volgen. Auto's s.v.p. parkeren aan de Blokvenlaan, fietsen kunnen bij de tuinpoort gestald worden.

In 2023 zijn er kindermiddagen op:

5 juli – 23 augustus – 13 september.

IVN- afdeling Valkenswaard

secr. waalreseweg 24
tel. 04902-16756

Valkenswaard, 25-10-80.

Beste mensen,

Waar gaat het in deze persoonlijke brief om?

Samen met het bestuur heb ik maandenlang de situatie binnen ons IVN bekeken. Ik ben me bewust van het feit, dat er op verschillende vlakken veel gedaan wordt. Maar er is een facet in ons werk, dat steeds meer onze aandacht vraagt: ruimte. Ruimte om te werken, bijeen te komen, op te slaan, te studeren, voor te bereiden enz.

Tot nu toe hebben we vaak geprovisiseerd, maar dit kan met zo veel berige mensen steeds minder, terwijl er ook meer gelegenheid tot contact moet komen. Bovendien moeten we aan de toekomst durven denken d.w.z. we zijn echt toe aan een meer vast bereikbaar centrum, dat Nederland mogelijkheden biedt waarmee ook in latere jaren mensen vooruit kunnen.

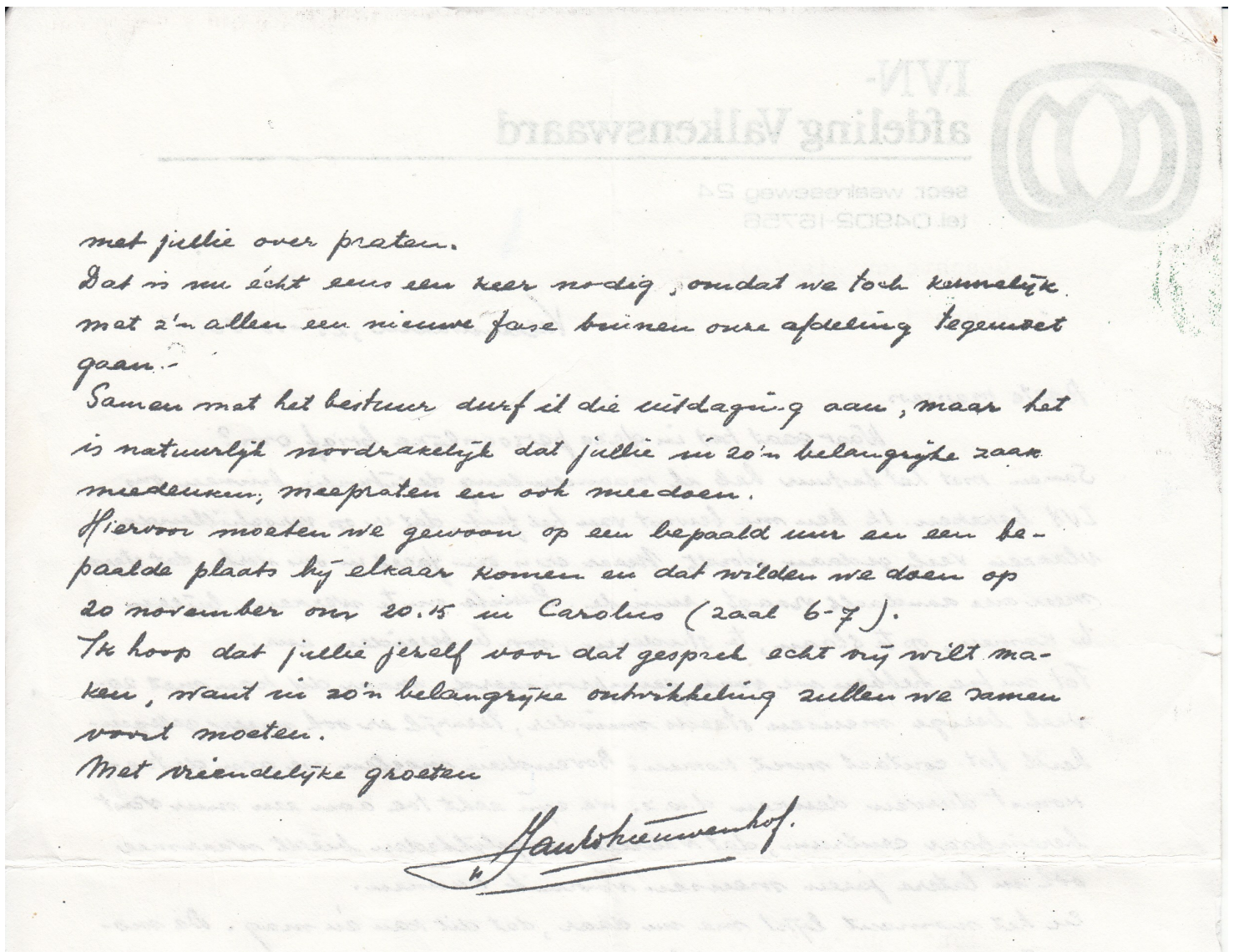
En het moment lijkt me nu daar, dat dit kan en mag. De mogelijkheden zijn er en informatieopbrekken zijn er al geweest.

Maar ons toe betekent dit wel, dat we voor de toekomst in de 'Vaste kosten'-kolom de post 'huurvesting' moeten opnemen en daarmee naar de 'Vaste inkomsten'-kolom moeten opbrengen.

Ik kan het ook eenvoudiger zeggen: onze ledenbijdrage moeten we dan van f.17,50 brengen op f.25,- en ook de begunstigers een grotere bijdrage vragen. We moeten dat dan wel samen goedvinden, overigens ook volgens de statuten art. 10.5th.

Bovendien, als we echt een eigen centrum met allerlei mogelijkheden willen neerzetten, zullen er naast de genoemde exploitatiekosten ook bouwkosten komen, die we overigens kunnen beperken door onze gezamenlijke vrijwillige werkinzet en bijdragen van de kant van verschillende instanties.

We stellen ons voor om voorlopig een ruimte te huren en tegelijk een bouwfonds te vormen, dat we met z'n allen moeten gaan invullen. Ik kan dit in deze brief uiteraard niet allemaal uiteenzetten en daarom wil ik samen met het bestuur er

In deze editie is ruimte om iets "uit de oude doos" te plaatsen.
Wouter Kiela koos daar deze brief van Jan van den Nieuwenhof uit d.d. 25.10.1980.

100 Jubileumbomen in Waalre

Rode bessen van gele kornoelje, voedsel voor vogels

De burgemeester van Waalre plantte begin dit jaar samen met schoolkinderen een fraaie lindeboom (Tilia henryana) bij het Huis van Waalre. De boom is geplant ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan van de gemeente. IVN Natuurwerkgroep Waalre vond één jubileumboom wat matter. Bij een eeuwfeest horen honderd bomen. De Natuurwerkgroep stelt daarom graag honderd Waalrenaren in de gelegenheid een inheemse gele kornoelje in de tuin te planten. Iedere tuinbezoeker in Waalre kan in aanmerking komen voor een gratis jubileumboom. Wel geldt: op is op. Het betreft jonge, kleine boompjes.

Informatiecampagne

Vier Waalre 100 jaar en plant een jubileumboom in de tuin. De actie brengt vergroening in tuinen en biedt IVN de gelegenheid om bij inwoners van Waalre onder de aandacht te brengen hoe belangrijk bomen zijn voor de leefomgeving, van mens en dier.

De communicatiemiddelen die tijdens het jubileumjaar worden ingezet zijn o.a.:

- * artikelen in huis-aan-huisblad De Schakel
- * informatiestand tijdens jubileumfestiviteiten
- * thema-avond over de waarde van bomen
- * flyers
- * Instagram-account waalre100bomen
- * <https://www.ivn.nl/afdeling/valkenswaard-waalre/waalre100bomen/>

De IVN-website heeft een belangrijke rol gedurende de campagne. Op de website is het digitale deelnameformulier te vinden. Wie in aanmerking wil komen voor een jubileumboom vult dit formulier vanachter zijn computer in. Met deze geautomatiseerde inschrijfadministratie wordt de organisatie een hoop werk uit handen genomen. De actie loopt vanaf 7

juni en geldt voor de eerste honderd aanmelders.

IVN Natuurwerkgroep heeft een **projectgroep Waalre100Bomen** samengesteld om de campagne in goede banen te leiden.

Nazorg

De deelnemers kunnen medio november 2023 de boom komen ophalen. Het enige dat we van de deelnemers verwachten is dat ze goed voor de boom zorgen. Zij ontvangen een aanplant-instructie en tips voor nazorg. Dit biedt ons de gelegenheid ook informatie te verstrekken over het belang van de bodem. Deze actie is mede mogelijk gemaakt met steun van Stichting Waalre100.

*IVN Natuurwerkgroep Waalre
Peter Bleijs*

De werkgroep Wandelroutes is druk bezig met het ontwikkelen van een nieuwe wandelroute in Waalre-noord: de Meeriswandeling. Deze loopt door een interessant gebied met veel afwisseling in landschap en met oude en nieuwe natuur. Ook kun je hier bijna persoonlijk kennis maken met de Schotse Hooglanders.

Om alvast een tipje van de sluier op te lichten kun je hier de tekst lezen die bij een van de 13 vertelpunten hoort en die in de bijbehorende folder worden beschreven:

13. Biodiversiteit en vangkraal

Hier is een groot verschil te zien tussen twee graslanden. Het grasland rechts wordt intensief gebruikt. Hier groeit alleen Engels raai-gras. In het links gelegen extensief beheerde landschap komen veel meer verschillende soorten planten voor. Een grotere verscheidenheid aan planten betekent ook een grotere kans op aanwezigheid van meer diersoorten, zowel onder (b.v. de mol) als boven de grond (b.v. weidevogels). We noemen dat een grotere biodiversiteit.

Links staat een houten vangkraal om de Schotse Hooglanders te verzamelen voor b.v. oormerken, DNA-afname, onderzoek door veearts en uitwisseling stieren (i.v.m. mogelijke in-teelt). Ook kan hier bijgevoerd worden.

Voorlopig zal de route beginnen bij het scoutinggebouw “de Meerberg” aan de Heistraat 64 in Waalre, maar zo gauw de horecagelegenheid/natuurbelevingspunt aan de Meeris (“gat van Waalre”) gereed is wordt de start daarheen verplaatst.

Nieuwsgierig geworden? Nog even geduld. We zijn al ver in de voorbereidende fase. Na de zomervakantie hopen we de folder klaar te hebben en gaan we met medewerking van de Natuurwerkgroep Waalre de routepaaltjes plaatsen. De bedoeling is dat de route op 24 september in het kader van “Waalre 100” aan de gemeenschap wordt aangeboden. Houdt hiervoor ook onze website in de gaten.

Je hoeft natuurlijk niet zo lang te wachten. Je kunt altijd alvast een kijkje gaan nemen in dit bijzondere stukje natuur binnen onze afdeling. Of ga eens op pad op een van onze andere wandelroutes.

*Namens de werkgroep Wandelroutes,
Cor de Jong*

De futen luiden het voorjaar in

Op zaterdagmiddag 11 maart jl. ben ik aan het wandelen in het waterrijke recreatiegebied De Zandmeren in de omgeving van Kerkdriel. Ik zie dat het waterpeil hoog is en een deel van het wandelpad en de speelvelden onder water staat. De zon schijnt uitbundig en je kunt goed voelen dat het voorjaar in de lucht zit.

Een circus had een paar dagen geleden een mooie tent opgezet, omzoomd met sfeervolle lichtjes, maar de circusmensen bleken hier niet goed bekend te zijn. De wagens en de tent stonden mooi vlakbij de waterkant, maar na de eerste voorstelling op vrijdagavond moesten ze rond 21.00 uur ijlings hun wagens verplaatsen en de tent afbreken vanwege het opkomende water door de regenval. Ook heb je hier nog getij dat ca. 30 tot 50 centimeter hoogteverschil kan geven.

Vandaag maak ik een praatje met één van hen. De man vertelt dat de tent met alle bijbehorende palen weer op vrachtwagens gehesen is en niet meer opgezet wordt, want dat zou nogmaals anderhalve dag werk vergen en maandagochtend vertrekken ze alweer naar Schijndel. Een flinke financiële tegenvaller voor de groep door een inschattingsfout.

De futen laten zich echter niet weerhouden om hun baltsdans veelvuldig uit te voeren met elkaar. Futen zijn hele sierlijke watervogels die in Nederland weer veelvuldig voorkomen, nadat de jacht op hen verboden is en de waterkwaliteit verbeterd.

Maar wat weten we eigenlijk van de fuut?

De fuut is heden ten dage een algemeen voorkomende watervogel. Ze zijn klein tot middelgroot en hebben gelobde poten. Vergeleken met een eend is hun hals lang en sierlijk. Het zijn uitstekende zwemmers en je zult ze nauwelijks op het land zien. Hoewel ze een korte afstand kunnen rennen, vallen ze gemakkelijk om, aangezien hun poten relatief ver achter onder het lichaam zitten. Hierdoor kunnen ze heel goed duiken en zwemmen. De lange scherpe snavel is zeer geschikt voor het vangen van vis.

Futen komen als broedpaar voor in allerlei soorten wateren. Van stadsparken en grachten tot duinmeren, moerasgebieden, randen van grote wateren en riviernatuur. De vogels paren soms al vroeg in het jaar met spectaculaire baltsrituelen.

Ze zijn in zomerkleed goed herkenbaar aan hun witgemaskerde kop met bruinrode veren, overlopend in zwart met verlengde zwarte kopveren. De ogen zijn felrood. De bovenzijde van hun romp verloopt van donker- naar lichtbruin en de onderzijde van de buik is wit. In de winter verliezen de futen

Futen in zomerkleed

tijdelijk hun felle kleuren en hun 'versieringen', want dan worden ze vanboven grijsbruin. Het mannetje en vrouwtje zijn identiek aan elkaar. Ik vind het hele gracieuze wattervogels en kan er enorm van genieten als ze hun uitgebreide baltsdans uitvoeren.

Het broedseizoen is lang en loopt van maart tot in oktober, maar de meeste broedsels zijn in het voorjaar. Vaak maar één per jaar. Soms volgt er nog een tweede. Ze maken hun platte nest met takjes op het water, goed verscholen tussen het riet. Het ouderpaar zorgt samen voor het jonge grut en de jongen noem je 'nestvlieders', omdat ze al vlug het nest verlaten. Ze zijn zwart-wit gestreept en worden tussen de veren van hun ouders warm gehouden en vervoerd. Heel aandoenlijk om te zien.

Futen leven hoofdzakelijk van vis, die tussen de 2 en 4 meter diep, duikend onder water gevangen wordt. Dat kan heel divers zijn, variërend van een voorn, alver, serpeling, riviergondel, rietvoorn, brasem tot een smakelijk stekelbaarsje.

Ik heb heerlijk genoten van de wandeling en de belofte van het voorjaar. Laat dat goede weer eindelijk maar komen na de lange winter van dit jaar!

Mary van Loon

Werkochtenden in een van onze tuinen Di-woe-za

IVN Valkenswaard-Waalre heeft drie natuurtuinen in beheer. Zin om mee te helpen? Welkom! Je hoeft geen volleerd tuinier te zijn. Er zijn lichte en zware klussen, voor elk wat wils. Halverwege de werktijd is er een gezellige koffie/theepauze.

Heemtuin Valkenswaard

Elke **woensdagmorgen** van 9.30 tot 12 uur is de onderhoudsploeg aan de slag in de heemtuin. Deze ligt achter IVN-gebouw D'n Nieuwe Hof in Valkenswaard.

[Locatie van de Heemtuin](#)

Interesse? Kom eens langs op woensdagmorgen. Of bel voor meer informatie naar 040-2018395 (op woensdag tussen 10 en 12 uur).

Vlinder-insectentuin Riethoven

Elke **zaterdagmorgen** van 11 tot 12.30 uur is de onderhoudsploeg aan de slag in de vlinder-insectentuin. Deze ligt nabij de Rythoviusdreef aan de rand van Riethoven.

[Locatie van de Vlinder-insectentuin](#)

Iets voor jou? Kom dan eens langs op zaterdagmorgen. Of mail voor meer informatie naar Sjaan Smits: info@ac-smits.nl.

Vlindertuin Waalre

Elke **dinsdagmorgen** van 10 tot 12 uur is de onderhoudsploeg aan de slag in de tuin.

[Locatie van de Vlindertuin](#)

Interesse? Kom eens langs op dinsdagmorgen. Of mail voor meer informatie naar ivnvlindertuinwaalre@outlook.com.

Kosten: Gratis

Aanmelden verplicht: Nee

Cor de Jong stopt na 40 jaar met de Aalsterheide-wandeling als IVN gids.

In 2021 gingen wij als "jongelingen" beginnen aan de cursus Excursieleider Natuurwandelingen. Beginnen aan iets waar we eigenlijk geen idee van hadden.

Cor de Jong had samen met andere IVN gidsen een cursus ontwikkeld om hun gidstaken op termijn over te nemen. Het regionaal IVN cur-susteam heeft de cursus zelf ontwikkeld. Voor deze cursus was een dik boekwerk samenge-steld aan de hand waarvan deze cursus werd gegeven.

We hebben Cor tijdens die cursus als een deskundig docent leren kennen. Cor leerde ons didactische vaardigheden, hoe om

te gaan met een grote groep wandelaars maar ook overzicht te houden en de juiste positie te kiezen. Cor wilde niet dat de toehoorders in de zon moesten kijken. Zorg ervoor dat ze allemaal weer bij elkaar staan en jouw verhaal goed kunnen volgen.

Tijdens de lessen van Cor en de andere docenten en coaches leerden we de natuur op een heel andere wijze bekijken en deze te beleven. Vertel niet alleen feitjes maar maak er een verhaal van zodat je een soort verteller wordt, gaf Cor steeds aan.

Op zondag 23 april 2023 liep Cor de Jong als IVN gids, maar eerder nog als verteller met ruim 60 wandelaars, zeg maar natuurliefhebbers, zijn laatste keer de *Aalster heidewandeling*. Na 40 jaar mag dat dan ook wel en zeker als je daarnaast nog enkele andere publieks-wandelingen loopt, zoals het *Tongelreepdal* en

de *Heikantwandeling*.

Deze andere wandelingen blijft Cor gewoon als publiekswandeling vertellen. Daarnaast is hij coördinator wandelroutes, dat wil zeggen nieuwe paaltjeswandelingen ontwikkelen en uitzetten zodat er in dat gebied ook zonder een gids gewandeld kan worden. De nieuwste IVN wandelroute is De Meeris in Waalre.

Die zal dit jaar aan de bewoners worden aangeboden. Dat komt mooi uit in het honderdjarig bestaan van de gemeente Waalre in 2023. Wat Cor ons geleerd heeft tijdens de cursussen, de wandelingen, de gesprekken en ontwikkelingen zullen we meenemen in ons verdere IVN bestaan en hopelijk halen wij die 40 jaar ook nog.

Cor bedankt voor je wijze lessen en je inzet.

*Walter van de Pas,
Peter Bleys,*

Dommeldal en Loon

De Dommel vormt de westgrens van de gemeente Waalre. Aan de oostkant van de beek zijn nog veel landbouwgronden. Daarnaast zijn er verschillende stukjes natuur. Vooral in de winter kunnen grote gedeelten erg drassig zijn.

Het zuidelijkst liggen het nieuwe landgoed Loonderhoeve en de Elshouters. Voor wandelaars ligt er een brug over de Dommel waardoor de wandeling kan worden voortgezet in het Valkenswaardse natuurgebied 't Heike, en via een tweede voetgangersbrug over de Keersop in de Dommelbeemden ten westen van de Dommel.

De beemden ten oosten van de Dommel zijn onlosmakelijk verbonden met buurtschap Loon, een agrarische nederzetting die al in de 6e eeuw bestond. Loon ademt nog de sfeer van vroeger. Rond de plaetse, een driehoekig plein dat beplant is met eikenbomen, staan langgevelboerderijen die hoofdzakelijk

van rond 1870 dateren. Ook de eiken zijn grotendeels zo oud. Loon is een beschermd dorpsgezicht en de zomereiken staan op de lijst met monumentale bomen.

Het kerkenpad van de Oude Willibrorduskerk naar het voormalige Kasteel van Waalre (buurtschap Hulst), voert over Loon. Gedeeltelijk loopt het pad nog tussen hagen door, net als vroeger.

Als startpunt van een mooie wandeling in dit gebied kan Herberg 't Loon, Loonderweg 44 te Waalre, dienen. Ook café De Volmolen aan de Volmolenweg is een goede plaats om te starten.

Een noordelijker natuurgebiedje langs de Dommel is de Heuvelse Putten. Dit gebied is in bezit van Natuurmonumenten en is niet vrij toegankelijk. De wielewaal is hier jarenlang broedvogel geweest.

Ten zuiden van de Heuvelse Putten is in 2020 een perceel landbouwgrond omgevormd tot nieuwe natuur. Er zijn poelen uitgegraven en er loopt een vlonderpad doorheen.

Bij de Heuvelse Putten kan ook naar het westen worden afgeslagen. Hier ligt een fietsers- en voetgangersbrug over de Dommel waardoor de Dommelbeemden bereikbaar zijn.

Aan de noordkant van de Onze Lieve Vrouwedijk ligt de Hogt. Sinds er natuurcompensatie is verricht voor de verbreding van de snelwegen rond Eindhoven, is het mogelijk om van hier uit de Klotputten in Eindhoven te bewandelen.

In verband met vakantie van enkele red. leden komt de herfst editie uit op 2 oktober 2023

Was er vroeger zóveel vlasteelt in Valkenswaard

De vlasplant in bloei

Al wandelend en fietsend in Valkenswaard en omgeving, kom je allerlei namen tegen die verwijzen naar de teelt van vlas. Vlakkij Brabantia aan de Leenderweg, vind je een leuk bungalowparkje: de Vlasroot. Alle straatnamen hier, hebben met vlas te maken: o.a. Vlaskam, Vlasakker, Vlasgaard. Onze dokterspraktijk heet Vlaslant (inderdaad met een t, dus geen tikfout!) En als je Valkenswaard uitfietst, vind je een eindje voorbij de Volmolten in Waalre, het Vlasrootven. Voor mij een

Linum usitatissimum

Dit is de Latijnse naam voor vlas. Van vlas wordt o.a. linnen gemaakt, duidelijk terug te voeren op "linum". Usitatissimum betekent zowel "veelgebruikt" als "veelzijdig". En vlas is inderdaad een veelzijdig gewas. Van de stengels wordt linnen gemaakt, de zaden leveren lijnolie, die o.a. in verf gebruikt wordt. Maar ook om houten meubels in te oliën, zodat ze een mooie, zachte glans krijgen. Het afval wordt verwerkt tot lijnzaadkoeken, een gezonde lekkernij voor het vee. Ook het woord "lijn" voert terug naar het Latijnse "linum". Hoewel alle delen van de plant nuttig zijn, wordt het gewas in ons land nog maar weinig geteeld.

Oorsprong en verspreiding

Vlas komt van oorsprong uit Klein-Azië en het Midden-Oosten, waar er o.a. linnen van werd gemaakt. Dat gebeurde al in een ver verleden. De gebalsemde mummies van de oude Egyptenaren werden in linnen lappen gewikkeld, en ook in het Oude

Testament wordt linnen herhaaldelijk genoemd. Vanuit deze gebieden werd de plant, en het gebruik ervan, wereldwijd verspreid. In ons land verbouwden de boeren hun vlas vooral op de lichtere zandgronden. Precies wat we hier in onze omgeving volop tegenkomen. De linnenindustrie bereikte hier in Nederland een hoogtepunt in de achttiende en de negentiende eeuw. Maar ik herinner me ook uit mijn eigen jeugd nog, hoe de Walra in Waalre linnengoed van uitstekende kwaliteit produceerde: lakens en slopen, badhanddoeken, enz. Alles wat een jonge bruid voor haar uitzet bijeen kon sparen. Vaste vertegenwoordigers kwamen langs de deuren om bij grote gezinnen met opgroeiende dochters hun waren te verkopen. Wij waren met vier zussen een goede klant!

Gebundeld vlas

Roten, repelen, kammen en hekelen

Het kostte heel veel moeite om van vlas linnen te maken. Eerst werd het rijpe vlas op schoven gedroogd, om daarna de zaden te dorsen (repelen). Het zaad werd daarna geperst tot lijnolie. Het kaf diende als meubelvulling en het restant als veekoek. De vlasstengels liet men vóór de bewerking enige tijd rotten ("rotten") in het ven, zodat de houtige delen van de stengels loslieten. Daarna werden ze over de hekel gehaald, om zó de vezels te kammen. Vandaar de naam: Vlasrootven! De meeste van onze Brabantse vennen, en zo ook ons Vlasrootven, zijn tijdens de ijstijd ontstaan door het uitwaaien van zand. In de laagte blijft regenwater staan door de leemlaag op de bodem.

Oorzaak van verdwijning

Hoe komt het dat zo'n waardevol product zomaar verdwijnt? Dat heeft zeker te maken met de bewerkelijkheid van het product. Katoen en synthetische stoffen waren goedkoper te produceren en werden grotendeels ingevoerd. Toch komt men nu tot de ontdekking dat met name de katoenproductie héél milieubelastend is, en synthetische stoffen zijn ook zeker niet milieuvriendelijk! Het zou dus passen in een meer ecologisch beleid, om te bezien of het toch niet mogelijk is, om het veel minder belastende vlas, met al haar mogelijkheden, een nieuwe kans te geven.

Nelly van der Burgt

vlastouw

Gedroogde vlasbloemetjes

Tongelreepdal

De Tongelreep is een laaglandbeek die ontspringt bij Neerpelt (België). De beek loopt over Valkenswaard en Waalres grondgebied naar Eindhoven, waar hij uitkomt in de Dommel.

Kenmerk van een laaglandbeek is het geringe verval, en daardoor de vele meanders (bochten) in de loop. In het midden van de 20e eeuw is de Tongelreep verregaand rechtgetrokken, om ten behoeve van de landbouw snel regenwater te kunnen afvoeren. Inmiddels zijn de inzichten op dat gebied veranderd. Door de snelle afwatering raakt het omringende land makkelijk verdroogd. De Tongelreep mag weer meanderen en daarvoor zijn sinds 2010 beekherstelprojecten uitgevoerd.

De nieuwe meanders zijn vooral goed zichtbaar tijdens wandelingen aan de noordkant van het kerkdorp Aalst. In het nieuwe natuurgebied Diepenvoorde (tussen de Burgemeester Mollaan en de A2) is een korte wandelroute uitgezet. Er zijn poelen gegraven en er lopen Schotse Hooglanders. Helaas is er geen doorgaand pad naar de Genneper Parken die ten noorden van de A2 liggen.

Onthulling ontmoetingsplek Waalre 100 jaar

Geplaatst op 8 mei in het Nieuwsarchief Gemeente Waalre

Voor het Huis van Waalre verrees afgelopen week de 'Waalre100-bank'. Een kleurrijk bankje van gerecycled plastic, ingezameld en gemaakt door de basisschoolkinderen van Waalre. Komende dinsdag wordt om 13.00 uur het bankje officieel onthuld. Ook vindt dan de start plaats van het IVN-project 'Waalre100Bomen'.

Plastic recyclen is een nieuwe ambacht en noodzakelijk om een duurzame toekomst tegemoet te gaan. In het kader van 100 jaar Waalre zijn kinderen van alle Waalrese basisscholen aan de slag gegaan met het inzamelen van gebruikt plastic. Dit brachten zij donderdag 2 maart mee naar het Huis van Waalre om samen met kunstenaar Kees van den Boogaart dit te recyclen tot plastic staven. Van den Boogaart heeft met zijn medewerkers van al het plastic een kleurrijke bank gerealiseerd, dat tot wel 300 jaar meegaat.

Ontmoetingsplaats

Op woensdag 15 maart – na de jaarlijkse Boomplantdag – werd een Lindeboom voor het Huis van Waalre onthuld. Deze culturele jubileumboom kenmerkt het 100-jarig bestaan. Het is ook de eerste boom van het IVN-project 'Waalre100Bomen', waarbij IVN Waalre 100 inheemse bomen vergeeft aan inwoners, om te planten in particuliere tuinen. "Help de natuur en plant een jubileumboom in je tuin. Dat is de boodschap van onze actie", aldus IVN-vrijwilliger Peter Bleijs. Het kleurrijke bankje is om de jubileumboom geplaatst. Nog dit jaar volgt nog een informatiebord bij de boom en bank, waarop informatie over het 100-jarig bestaan staat en de verwijzing naar een aantal

nieuwe fiets- en wandelroutes in Waalre. Stichting Waalre100: "Op deze manier creëren we een heel duurzame en betekenisvolle ontmoetingsplaats voor de inwoners van Waalre."

Waalre100Bomen

IVN Waalre kiest in hun voor 100 duurzame en inheemse bomen, omdat zij van nature thuishoren in het Nederlandse landschap en het beste gedijen op de gronden zoals wij deze in Nederland hebben. "De jubileumboom voor het Huis van Waalre is erg groot. Voor de inwoners van Waalre hebben we gekozen voor een kleinere jubileumboom, die goed past in de tuinen van onze inwoners. Het gaat om de Gele Kronoelje. Dinsdag start deze actie en kunnen inwoners zich aanmelden voor een jubileumboom", aldus Bleijs.

Onthulling

Bij de onthulling komende dinsdag zijn de betrokken basisschoolklassen uit Waalre uitgenodigd en IVN Waalre. Burgemeester Oosterveer onthult het bankje en Peter Bleijs en Ben Putman spreken namens IVN Waalre over de start van Waalre100Bomen.

Werkgroepen	Contactpersoon	Telefoon	E-mailadres
IVN-werkgroepen Valkenswaard			
Bomenwerkgroep	Martijn Aarts	0621466671	martijnaarts@onsmail.nl
Documentatiecentrum	VACATURE		
Natuurwerkgroep Valkenswaard	Hanita en Wim van Amelvoort	0402042979	amelsvoort36@hotmail.com
Natuurwerkgroep Malpie	Ad Baken	0402015181	h.baken@chello.nl
Jeugd-IVN	Ad Baken	0402015181	h.baken@chello.nl
Leskisten	Lies van Gompel	0402068470	liesvangompel@onsbrabantnet.nl
Publiciteit	Emile Weijters	0402075670	e1000acmw@gmail.com
Redactiewerkgroep	Mieke van Baalen	0402217748	miekevanbaalen@gmail.com
Schoolgidsengroep V'waard	Lies van Gompel	0402068470	liesvangompel@onsbrabantnet.nl
Schoolproject	VACATURE		
Schoolproject uitleen	Wil Koopman	0402017955	wiljkoopman@onsmail.nl
Tuinwerkgroep	Dylan Brand	0402132950	dylanbrand@live.nl
Vogelwerkgroep	Maarten-Jan van den Braak		mj.vandenbraak58@gmail.com
Wandelingen (incl. Waalre)	Emile Weijters	0402075670	e1000acmw@gmail.com
Website beheerder	Fanny van Zon		fanny@vanzon.nu
Zoogdieren	Jan Schutjes	0623269205	j.schutjes@upcmail.nl

IVN-werkgroepen Waalre

Scholenwerk Aalst	Vacature		
Natuurwerkgroep Waalre	Ben Putman Henk de Vriend	0651346934 0613382793	ivn.nwgr.Waalre@gmail.com henkdevriend@gmail.com
Vlindertuin Waalre	Bernard Fransen	0622919189	fransenb@xs4all.nl
Wandelingen Wolders Ven	Annelies Wagter	0402216700	awpwagter@gmail.com
Wandelroutes	Cor de Jong	0402115479	cfjdejong@versatel.nl
Regionale cursuswerkgroep	Cor de Jong	0402115479	cfjdejong@versatel.nl

IVN-werkgroepen Riethoven

Scholenwerkgroep	Nellie Das	0402016075	nelliedas@gmail.com
Scholen wandelingen	Nellie Das	0402016075	nelliedas@gmail.com
IVN-wandelpaden	Jan Das	0402016075	jandas61@hotmail.com
Vlindertuin Riethoven	Jan Das	0402016075	jandas61@hotmail.com

Redactieleden Valkenswaard - Aalst/Waalre

Mieke van Baalen
Dylan Brand
Nelly van der Burgt
Arthur Jeurissen
Wouter Kiela
Yvonne Schouten

LET OP

Tekst digitaal aanleveren als **los bestand** op ons mailadres:
natuurwijzer@gmail.com

Wilt U de illustraties als een **los bestand** aanleveren,
dit is belangrijk om een goede kwaliteit afdruk te krijgen.

De inleverdatum voor het **herfstnummer** is
Vrijdag, 15 september 2023

Kom eens werken
in één
van onze tuinen
(meer info vindt u
in het blad)

poel

*Poel en boombank
Vlinder -en insectentuin Riethoven*

Heemtuin Valkenswaardwaard

Vlindertuin Waalre

